

УДК 342.9:346.27:656.2(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/2521-6473.2025-2.25>

І. Є. Підберезних, доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри історії факультету політичних наук
Чорноморського національного університету імені Петра Могили

А. А. Іванищук, доктор юридичних наук, професор,
директор
Науково-дослідного інституту морського і космічного права

Є. В. Сердюк, кандидат юридичних наук,
доцент кафедри галузевого права та загальноправових дисциплін
Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»

АДМІНІСТРАТИВНІ ТА ГОСПОДАРСЬКІ ЗАСАДИ ВАНТАЖНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ В УКРАЇНІ

У статті розглядаються адміністративні та господарські засади транспортних перевезень в Україні як система правових механізмів, що забезпечують баланс між публічними та приватними інтересами. Вихідною основою дослідження є загальні правові засади, які визначають фундаментальні принципи добросовісності, справедливості та правової визначеності, що забезпечують єдність правопорядку й узгодженість правозастосування. В адміністративному вимірі увагу зосереджено на механізмах примусу та адміністративних процедурах, які впорядковують діяльність публічної адміністрації, визначають межі її компетенції та гарантують захист прав і свобод учасників транспортних відносин. Господарські засади аналізуються крізь призму майнових відносин, речових та зобов'язальних прав, а також договірних механізмів, що формують основу стабільності господарського обігу у сфері перевезень. Окремо досліджено особливості тарифоутворення, що поєднує елементи державного регулювання та ринкових механізмів, створюючи як можливості для розвитку, так і виклики для конкурентного середовища. Значну увагу приділено організаційним інструментам, серед яких – ліцензування, контроль технічного стану транспортних засобів, габаритно-ваговий контроль, розвиток інфраструктури та застосування адміністративно-господарських санкцій у разі порушення встановлених правил. Наведено приклад судової практики, де було оскаржено постанову про накладення штрафу за відсутність належних документів при здійсненні вантажних перевезень. Суд визнав безпідставним прирівнювання фізичної особи, яка перевозила вантаж для власних потреб, до професійного перевізника, та скасував штраф як такий, що суперечить адміністративним і господарським засадам. Це підтверджує важливість правильного розмежування приватних і комерційних перевезень та демонструє роль правозастосування в забезпеченні балансу інтересів. Комплексний аналіз показує, що адміністративні засади виявляються у сфері контролю, ліцензування та забезпечення безпеки, тоді як господарські – у свободі договору, тарифоутворенні та організації ринку послуг. Їх взаємозв'язок забезпечує правову стабільність транспортної системи, сприяє розвитку інфраструктури, підвищує якість послуг і гарантує дотримання суспільних та економічних інтересів.

Ключові слова: адміністративні процедури, адміністративні засади, безпека перевезень, договір перевезення, господарські засади, державне регулювання, інфраструктура транспорту, ліцензування, логістика, майнові відносини, публічне адміністрування, ринок транспортних послуг, свобода договору, судова практика, тарифи, транспортне право, транспортні перевезення.

I. Ye. Pidberezhnykh, A. A. Ivanyshchuk, Ye. V. Serdiuk. Administrative and economic principles of freight transportation in Ukraine

The article examines the administrative and economic principles of transportations in Ukraine as a system of legal mechanisms that ensure a balance between public and private interests. The starting point of the study is the general legal principles that define the fundamental concepts of good faith, fairness, and legal certainty, which guarantee the unity of the legal order and the consistency of law enforcement. In the administrative dimension, the focus is placed on coercive mechanisms and administrative procedures that organize the activities of public administration, define the limits of its competence, and guarantee the protection of the rights and freedoms of participants in transport relations. The economic principles are analyzed through the prism of property relations, real and contractual rights, as well as contractual mechanisms that form the basis of stability in commercial turnover in the field of transportation. Special attention is paid to the specifics of tariff formation, which combines elements of state regulation and market mechanisms, creating both opportunities for development and challenges for competition. Organizational tools are highlighted, including licensing, technical inspection of vehicles, weight and dimensional control, infrastructure development, and the application of administrative and economic sanctions in case of violations. An example of judicial practice is given, where a decision imposing a fine for the absence of proper documents during freight transportation was contested. The court found it unreasonable to equate an individual who transported goods for personal needs with a professional carrier and

annulled the fine as contrary to administrative and economic principles. This confirms the importance of correctly distinguishing between private and commercial transportation and demonstrates the role of law enforcement in ensuring a balance of interests. The comprehensive analysis shows that administrative principles are manifested in the field of control, licensing, and safety assurance, while economic principles lie in freedom of contract, tariff formation, and the organization of the transport services market. Their interconnection ensures the legal stability of the transport system, promotes infrastructure development, improves service quality, and guarantees the protection of public and economic interests.

Key words: *administrative principles, administrative procedures, contract of carriage, economic principles, infrastructure of transport, law enforcement practice, licensing, logistics, market of transport services, property relations, public administration, safety of transportation, tariffs, transport law, transport services, transportation, transparency of state regulation.*

Вступ. Адміністративні та господарські засади транспортних перевезень в Україні становлять багатоврівневу систему правового регулювання, яка забезпечує баланс між публічними інтересами та приватними потребами учасників перевізного процесу. Транспортна система як стратегічна сфера економіки охоплює автомобільний, залізничний, внутрішній водний та інші види транспорту, які відіграють ключову роль у розвитку національної економіки та інтеграції держави до європейського простору. Взаємодія адміністративних і господарських засад дозволяє створювати умови для безпечних, ефективних і конкурентоспроможних перевезень, що є основою функціонування внутрішнього ринку та зовнішньоекономічних зв'язків.

Правові засади у транспортній сфері відображають загальні принципи добросовісності, справедливості та правової визначеності, які забезпечують єдність правопорядку й узгодженість правозастосування. Адміністративні інструменти охоплюють ліцензування діяльності перевізників, контроль технічного стану транспортних засобів, габаритно-ваговий контроль і застосування адміністративно-господарських санкцій у разі порушень. Господарський аспект виявляється в договірному регулюванні відносин між перевізниками, відправниками й одержувачами вантажів, у тарифоутворенні та забезпеченні передбачуваності господарського обороту. Поєднання цих засад формує цілісну систему регулювання, що гарантує як безпеку, так і ефективність перевезень.

У контексті транспортних перевезень особливу увагу слід приділяти майновим відносинам, що визначають порядок володіння, користування й розпорядження транспортними засобами та інфраструктурою. Господарські договори, зокрема договори перевезення, оренди чи транспортного експедирування, створюють основу для стабільності та передбачуваності у взаємовідносинах учасників ринку. Водночас адміністративні процедури впорядковують діяльність публічної адміністрації та визначають порядок ухвалення рішень, які прямо впливають на права й обов'язки суб'єктів транспортних відносин.

Проблематика правового забезпечення транспортних перевезень полягає у складному співвідношенні адміністративного та господарського регулювання, що часто створює колізії у правозастосуванні. На практиці виникають випадки, коли фізичні особи, які здійснюють перевезення для власних потреб, безпідставно дорівнюються до професійних перевізників і притягуються до відповідальності на підставі норм, що поширюються лише на суб'єктів господарювання. Така невизначеність породжує конфлікти між державними органами контролю та учасниками транспортних відносин, знижує довіру до правової системи й ускладнює ведення бізнесу. Також надмірне втручання держави у тарифоутворення та діяльність перевізників часто обмежує конкурентоспроможність галузі та стримує її розвиток.

Актуальність дослідження зумовлена потребою забезпечення збалансованого розвитку транспортної системи України як ключової галузі економіки, що визначає рівень національної безпеки, інвестиційної привабливості та міжнародної інтеграції. Оптимальне поєднання адміністративних і господарських засад у правовому регулюванні вантажних перевезень сприяє формуванню конкурентного ринку транспортних послуг, розвитку інфраструктури, підвищенню якості перевезень і гарантуванню захисту прав усіх учасників перевізного процесу. Це робить обрану нами тему важливою як у теоретичному, так і практичному аспектах, оскільки від правильного балансу між державним контролем і свободою господарювання залежить ефективність функціонування транспортної системи України.

Огляд останніх досліджень. До окремих питань аналізованої проблематики звертали свою увагу вчені, зокрема О. Балобанов, А. Волкова, О. Воронятніков, А. Гагарін, В. Галунько, О. Дубинський, В. Допілка, Ю. Лєгеза, Р. Лідовець, І. Лісакевич-Крутник, С. Павлюк, О. Петришин, Я. Протопопова, С. Семенов, Р. Сірко, С. Сприндис, Р. Шишка та інші. Проте зазначені вчені проблему правових відносин вантажних перевезень в Україні безпосередньо не аналізували, зосереджуючи свої наукові пошуки на більш загальних, спеціальних чи суміжних соціально-правових, безпекових та економічних питаннях у цій сфері адміністративно-правового регулювання.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі теорії права, адміністративно-правових наук, господарського права, наукових доктрин та чинного законодавства виявити й узагальнити адміністративні та господарські засади вантажних перевезень в Україні.

Виклад основних положень. Згідно з довідником Бібліотеки Конгресу США, присвяченим міжнародному праву, під правовими засадами (*general principles of law*) розуміють правові норми, що існують у більшості національних правових систем і визнаються універсальними, серед яких – добросовісність,

заборона суперечливої поведінки (*estoppel*) та справедливість (*equity*). Таке тлумачення підкреслює фундаментальний характер цих засад, їхнє походження з правових систем держав і значення як додаткового джерела міжнародного права, яке використовується для подолання прогалин і забезпечення узгодженості у правозастосуванні[1].

Згідно з теорією права принципи права прямо отожднюються із засадами, оскільки становлять найбільш загальні й абстрактні правові ідеї, що виражають сутність права та визначають його характер. Підкреслюється, що ці принципи-засади є вихідними положеннями, на яких будується правова система, вони символізують дух права і сприяють утвердженню та захисту суспільних цінностей. Такі правові засади є орієнтирами для нормотворчості, тлумачення і застосування норм, забезпечуючи єдність і цілісність правопорядку. Вони також мають пріоритет над нормами права, визначають напрямки розвитку законодавства і впливають на правосвідомість. Універсальність цих засад дозволяє їм бути самостійним джерелом права, особливо в європейській та романо-германській традиції. Правові засади в теорії розглядаються як основоположні принципи, що цементують систему права та забезпечують її стабільність [2, с. 123-133].

В адміністративному праві засади розкриваються через правові основи застосування заходів адміністративного примусу та засади адміністративної процедури. Зокрема, правові засади примусу закріплюються в системі законів України. Поряд із цим у законодавстві відсутнє усталене поняття «адміністративний примус», натомість застосовуються терміни «заходи впливу», «поліцейські заходи», «превентивні заходи», що лише вказують на суб'єктів їх реалізації. У науці адміністративного права склалася класифікація примусових заходів за метою, де виділяють адміністративно-запобіжні, заходи припинення та адміністративні стягнення. Окремо визначається значення адміністративних процедур, які врегульовані Конституцією України, Законом «Про адміністративну процедуру» 2022 року та іншими актами. Вони впорядковують діяльність публічної адміністрації, забезпечують реалізацію і захист прав, свобод і законних інтересів особи та завершуються ухваленням адміністративного акта. Адміністративні засади виявляються в комплексі норм, що визначають порядок застосування примусу й процедурні механізми функціонування публічної адміністрації [3, с. 258, 293-295].

Правові засади майнових відносин у сфері господарювання визначаються через установлення правового режиму майна, що охоплює його структуру, порядок набуття, використання, відчуження та звернення стягнення кредитором. Основою такого режиму є право власності, а також похідні речові права, серед яких – право господарського відання та право оперативного управління, що забезпечують можливість ефективного використання матеріальних цінностей у діяльності підприємств та організацій. Також застосовуються інші речові права, зокрема володіння й користування майном (сервітут), які створюють правові підстави для задоволення господарських потреб за відсутності можливості їх реалізації іншим способом. Майнові відносини можуть також ґрунтуватися на зобов'язальних правах, для прикладу – оренді чи іпотеці, які надають суб'єктам господарювання гнучкі форми залучення майнових ресурсів. Важливою складовою засад є забезпечення рівного захисту всіх форм майнових прав, що гарантує стабільність і передбачуваність господарського обігу. Ці засади формують системну основу функціонування господарської діяльності, спрямовану на поєднання інтересів власників, користувачів і кредиторів [4, с. 199-216].

О. Воронятніков аналізує адміністративно-правові засади формування тарифів на вантажні залізничні перевезення, які поєднують державне регулювання та елементи вільного ціноутворення. Показує, що на ринку діють як регульовані тарифи, що визначаються органами влади через базові ставки та коефіцієнти, так і вільні тарифи, які самостійно встановлює перевізник. Така подвійність породжує проблеми конкурентоспроможності галузі, оскільки жорстке регулювання стримує гнучкість бізнесу, а непрозорість розрахунків знижує довіру учасників ринку. Водночас тарифи формуються з урахуванням класифікації вантажів за собівартістю, що визначає диференційовані підходи до розрахунків. Особлива увага приділяється ролі державного контролю та нагляду, які мають забезпечувати баланс між інтересами держави та бізнесу. Автор доводить, що подальша оптимізація тарифної політики потребує впровадження цифрових технологій і прозорих механізмів розрахунку. Практичне значення результатів полягає в можливості їх застосування для вдосконалення нормативного регулювання та управлінських рішень у сфері залізничних перевезень [5].

О. Дубинський висвітлює адміністративно-правові засади регулювання транспортної галузі України, акцент зроблено на тому, що транспортна система є стратегічною сферою економіки, від якої залежить функціонування держави та її обороноздатність. Підкреслюється, що правове забезпечення цієї галузі вже має базову основу, закладену в загальному Законі «Про транспорт» і спеціальних законах для окремих видів транспорту. Разом із тим вказується на потребу постійного вдосконалення нормативно-правової бази з огляду на динамічний розвиток економіки та нові виклики бізнес-середовища. Розглянуто, що єдина транспортна система України включає різні види транспорту – автомобільний, залізничний, морський, річковий та інші – і вимагає узгодженого правового регулювання. Окрему увагу приділено ролі залізничного транспорту як ключового для вантажних і пасажирських перевезень та його євроінтеграційним аспектам. Також відзначено проблеми нормативного врегулювання автомобільних пасажирських перевезень, що гальмують розвиток інфраструктури. Внутрішній водний транспорт розглядається як перспективний напрямок, що здатний забезпечити економічність і екологічність логістики. Подальший розвиток транспортної системи

потребує комплексного вдосконалення адміністративно-правового регулювання з урахуванням євроінтеграційних тенденцій і стратегічної ролі галузі [6].

С. Сприндис і Я. Протопопова розкрили засади договору перевезення вантажу залізничним транспортом, що ґрунтуються на принципі свободи договору, однак мають суттєві обмеження через специфіку транспортної галузі. Підкреслюється, що сторони договору – відправник і перевізник, а одержувач є третьою особою з окремими правами та обов'язками. Особливістю є те, що укладення договору відбувається не безпосередньо з перевізником, а з його представником залізничною станцією. Серед істотних умов договору виокремлено предмет (транспортні послуги), строк виконання, ціну, час і місце подання рухомого складу. Важливим елементом є накладна, яка одночасно є договором застави вантажу та супроводжує його на всьому шляху. Також проаналізовано дискусійне питання правового статусу одержувача, що в науці трактується по-різному – як третя особа, як самостійна сторона чи як складова відправника. Зазначено, що договір перевезення вантажу залізничним транспортом має публічно-правовий характер, відзначається «плавкістю» істотних умов та потребує вдосконалення правового регулювання [7].

Закон України «Про транспорт» закріплює адміністративні та господарські засади вантажних перевезень як складової транспортної системи, визначаючи їх пріоритетність у суспільному виробництві та обов'язок держави забезпечувати розвиток галузі. Адміністративні засади виявляються в завданнях державного управління, що включають гарантування своєчасного і якісного задоволення потреб у перевезеннях, захист прав громадян і суб'єктів господарювання, забезпечення безпеки транспорту, координацію роботи різних його видів та ліцензування окремих видів діяльності. Господарські засади виражені у визначенні транспорту як сфери підприємницької діяльності, де перевезення здійснюються на основі договорів, державних замовлень і контрактів із дотриманням принципів економічної ефективності та взаємної вигоди. Закон наголошує на рівних умовах для всіх перевізників, обмеженні монополізму та розвитку конкуренції, що є ключовим для функціонування ринку транспортних послуг. Установлення тарифів і платежів визначається законодавством та ґрунтується на нормативних витратах, що забезпечує прозорість економічних відносин. Значна увага приділена обов'язкам підприємств транспорту своєчасній доставці вантажів, гарантуванню їхньої схоронності та страхуванню відповідальності за можливу шкоду. Господарська діяльність підприємств транспорту тісно пов'язана з використанням державної, комунальної й приватної власності на транспортні засоби та інфраструктуру [8].

Закон України «Про залізничний транспорт» визначає адміністративні та господарські засади здійснення вантажних перевезень через поєднання державного регулювання і договірних механізмів. Адміністративні засади виявляються в тому, що управління залізничним транспортом здійснюється Кабінетом Міністрів України, центральним органом виконавчої влади та АТ «Укрзалізниця», які забезпечують організацію перевезень, установлення тарифів, контроль за безпекою руху й охороною вантажів. Водночас обов'язковість виконання нормативно-правових актів, правил перевезень і Статуту залізниць закріплює адміністративний порядок у сфері перевезень. Господарські засади базуються на договірних відносинах між підприємствами залізничного транспорту та відправниками чи одержувачами вантажів, що передбачає планування перевезень, розрахунки за послуги та відповідальність сторін. Значну увагу приділено ліцензуванню перевезень небезпечних вантажів, що поєднує вимоги господарського й адміністративного права. Важливим є встановлення тарифів, які формуються з урахуванням державної тарифної політики та інвестиційної складової, що гарантує економічну збалансованість діяльності. Також закон передбачає можливість застосування пільгових тарифів і компенсацій з бюджетів, що вказує на соціальну спрямованість господарських відносин [9].

Закон України «Про автомобільний транспорт» визначає адміністративні та господарські засади здійснення вантажних перевезень, спрямовані на поєднання державного регулювання і ринкових механізмів. Адміністративні засади виявляються через ліцензування діяльності автомобільних перевізників, установлення вимог до транспортних засобів, проведення габаритно-вагового контролю, запровадження системи товарно-транспортних накладних та електронного реєстру, а також здійснення рейдових перевірок повноваженими органами. Закон установлює обов'язковість дотримання правил перевезення вантажів, зокрема небезпечних, і визначає порядок погодження руху великовагових та великогабаритних транспортних засобів, що забезпечує контроль безпеки. Господарські засади закріплені через укладення договорів перевезення, використання товарно-транспортної накладної як єдиного облікового документа, а також регламентацію взаєморозрахунків між перевізником, відправником та одержувачем вантажу. Економічна складова реалізується через визначення тарифів, розрахунки за транспортно-експедиторські послуги й обов'язок перевізника забезпечувати якість і безпечність послуг. Особливу увагу приділено розвитку інфраструктури – вантажних станцій, терміналів та сервісних центрів, що створюють умови для ефективної логістики. У Законі підкреслюється роль держави в контролі за дотриманням нормативних вимог та водночас гарантується свобода господарської діяльності перевізників у межах правового поля [10].

Закон України «Про внутрішній водний транспорт» комплексно визначає адміністративні та господарські засади організації вантажних перевезень внутрішніми водними шляхами, підкреслюючи єдність державного регулювання і підприємницької діяльності. Адміністративні засади виявляються у формуванні державної політики, інтеграції національної транспортної системи до європейських мереж, здійсненні

державного нагляду за безпекою судноплавства та екологічною безпекою, а також у контролі за виконанням правил перевезення вантажів, ліцензуванні окремих видів діяльності та функціонуванні інформаційних систем. До адміністративних інструментів належать затвердження Кабінетом Міністрів України Стратегії розвитку внутрішнього водного транспорту, повноваження центральних органів виконавчої влади щодо правил судноплавства, реєстрації суден, технічного нагляду за гідротехнічними спорудами і розслідування аварійних подій. Господарські засади виявляються у свободі господарювання перевізників, організації ринку послуг на конкурентних засадах, залученні інвестицій у розвиток інфраструктури, застосуванні вільних тарифів на більшість транспортних послуг та обов'язковості компенсацій різниці у тарифах на суспільно важливі перевезення. Суб'єкти господарювання діють на основі договорів перевезення, зобов'язані дотримуватися технічних стандартів та вимог щодо екологічної безпеки, водночас користуються правом на доступ до інфраструктури [11].

У рішенні Запорізького окружного адміністративного суду від 23.05.2025 у справі №280/1638/25 (документ №127583224) розглядався позов ОСОБА_1 до Державної служби України з безпеки на транспорті щодо скасування постанови про накладення адміністративно-господарського штрафу у сумі 17 000 грн за відсутність належних документів під час вантажних перевезень. Під час рейдової перевірки було встановлено відсутність у водія товарно-транспортної накладної, індивідуальної контрольної книжки та підтверджень використання тахографа, що орган контролю визнав порушенням ст. 34 та 48 Закону України «Про автомобільний транспорт». Позивач наголошував, що здійснював перевезення виключно для власних потреб і не мав статусу перевізника у розумінні законодавства, і тому застосування штрафу є необґрунтованим. Суд установив, що відповідач безпідставно прирівняв фізичну особу, яка не здійснює підприємницької діяльності, до суб'єкта перевезень. Було зазначено, що накладення адміністративно-господарського штрафу можливе лише за умови належного підтвердження статусу особи як перевізника, чого в цьому разі не було доведено. Відсутність чіткого розмежування між перевезенням для власних потреб і комерційним перевезенням призвела до неправомірного втручання у приватні відносини. Суд визнав постанову протиправною та скасував її, підкресливши порушення адміністративних і господарських засад у сфері вантажних перевезень [12].

Висновки. Отже, адміністративні засади у сфері вантажних перевезень виявляються через діяльність публічної адміністрації, яка встановлює правила та здійснює контроль за їх виконанням. До ключових інструментів належить ліцензування окремих видів діяльності, проведення габаритно-вагового контролю, організація перевірок транспортних засобів, а також нагляд за безпекою перевезень. Такі заходи спрямовані на захист суспільних інтересів, зокрема безпеки життя і здоров'я громадян та охорони довкілля. Публічне адміністрування визначає порядок доступу до ринку перевізників і створює умови для конкурентного середовища.

Господарські засади вантажних перевезень полягають у визначенні транспорту як сфери підприємницької діяльності, що ґрунтується на договорах між перевізниками, відправниками та одержувачами вантажів. Укладання договорів, використання накладних і страхування відповідальності перевізників забезпечують передбачуваність і стабільність господарського обігу. Господарський аспект виявляється у свободі суб'єктів господарювання щодо визначення умов співпраці, форм розрахунків і залучення інвестицій. Особливу роль відіграє економічна ефективність, адже тарифи на перевезення встановлюються з урахуванням собівартості та рентабельності.

Взаємозв'язок адміністративних і господарських засад виявляється в поєднанні державного регулювання з договірними механізмами. Держава встановлює рамки діяльності суб'єктів господарювання через адміністративні акти, тоді як перевізники реалізують свої інтереси через укладання господарських угод. Такий підхід дозволяє збалансувати публічний інтерес і свободу підприємництва. Адміністративний контроль забезпечує безпеку та правопорядок, а господарська свобода стимулює конкуренцію та інвестиції. Разом ці засади створюють комплексний механізм регулювання перевезень.

У залізничному транспорті адміністративні засади реалізуються через затвердження правил перевезень, тарифну політику та діяльність АТ «Укрзалізниця» як суб'єкта публічних функцій. Господарські засади виявляються у плануванні перевезень, укладанні договорів із клієнтами, розрахунках за послуги та відповідальності сторін. Особливістю є поєднання регульованих тарифів і вільного ціноутворення, що забезпечує баланс між інтересами держави й бізнесу. У цій сфері важливим є також інститут накладної, яка є і транспортним документом, і формою застави вантажу.

В автомобільному транспорті адміністративні засади пов'язані з ліцензуванням перевізників, контролем за технічним станом транспортних засобів та організацією перевірок. Господарські засади виявляються в договірному характері відносин між перевізниками й замовниками, де ключовим документом є товарно-транспортна накладна. Економічна діяльність у цій сфері включає визначення тарифів, оплату експедиторських послуг і відповідальність перевізника за збереження вантажу.

Адміністративні та господарські засади вантажних перевезень можуть формувати єдину систему, у якій поєднуються публічні та приватні інтереси. Адміністративний компонент забезпечує законність, безпеку й контроль, тоді як господарський визначає порядок здійснення економічної діяльності перевізників.

Усі види транспорту демонструють взаємодію цих засад, що дозволяє одночасно гарантувати захист прав громадян і створювати умови для розвитку бізнесу. Такий баланс є основою ефективного функціонування транспортної системи, її інтеграції до європейського простору та зміцнення національної економіки.

Список використаних джерел:

1. General Principles of Law. Library of Congress, Public International Law Guide. 2024. URL: <https://guides.loc.gov/public-international-law/general-principles>
2. Теорія держави і права : підручник / О. В. Петришин, С. П. Погребняк, В. С. Смородинський та ін. ; за ред. О. В. Петришина. Харків. : Право, 2015. 368 с.
3. Адміністративне право та адміністративний процес. Повний курс : підручник / В. Галунько, П. Діхтєвський, А. Берлач та ін. ; за заг. ред. В. Галунька, В. Фелика. Вид. 5-те. Одеса : Видавництво «Юридика», 2025. 700 с.
4. Господарське право : підручник / В. С. Щербина. 6-те вид., перероб. і допов. Київ. : Юрінком Інтер, 2013. 640 с.
5. Воронятников О. О. Адміністративно-правові засади формування тарифів на вантажні перевезення залізничним транспортом. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького: Журнал. Серія Право*. Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2024. Вип. 18 (30). С. 66–71. DOI: <https://doi.org/10.33098/2078-6670.2024.18.30.66-71>
6. Дубинський О. Ю. Адміністративно-правове регулювання транспортної галузі та її окремих видів. *Академічні візії*. 2023. Вип. 24. Секція «Право». УДК 342.656.354. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10432207>
7. Сприндис С. І., Протопопова Я. С. Особливості договору перевезення вантажу залізничним транспортом. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. "Право"*. 2022. Вип. 36. С. 75-82. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkhnpu_pravo_2022_36_11
8. Про транспорт : Закон України від 10 листопада 1994 № 232/94-ВР. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/232/94-%D0%B2%D1%80>
9. Про залізничний транспорт : Закон України від 04 липня 1996 № 273/96-ВР. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/273/96-%D0%B2%D1%80>
10. Про автомобільний транспорт : Закон України від 05 квітня 2001 №2344-ІІІ. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2344-14>
11. Про внутрішній водний транспорт : Закон України від 03 грудня 2020 № 1054-ІХ. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1054-20>
12. Про визнання протиправною та скасування постанови про накладення адміністративно-господарського штрафу. Рішення Запорізького окружного адміністративного суду від 23 травня 2025 року у справі №280/1638/25 (документ №127583224). *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127583224>